

Het tot stand komen van een werk: auteurschap en authenticiteit

21 september 2016, LIMA, Amsterdam (zie [hier](#) het Facebook event)

Donna Verheijden (kunstenaar, werkt met online found footage en populaire beeldcultuur) en **Anika Schwarzlose & Brian D Mckenna** (kunstenaarsduo dat reflecteert op de authenticiteit en de context van een beeld in het digitale) presenteren hun werk en vertellen over hoe zijzelf en LIMA hun werk produceren en presenteren. **Ruben Jacobs** (socioloog en schrijver van 'Over authenticiteit, kunstenaarsschap en de creatieve industrie') geeft een korte lezing. In dialoog met de groep kunstenaars, LIMA en experts **Bas Hendrix** (curator Impakt festival 2016 met als thema: authenticiteit) en Ruben Jacobs, worden de begrippen authenticiteit en creativiteit in relatie tot de kunst en het kunstenaarschap verder uitgediept.

Donna Verheijden

In haar presentatie toont Donna Verheijden twee fragmenten uit haar werken *Land of Desire - Happy is the New Black* (2016) en *All The World's a Stage - Ways of Seeing* 2013 (2013). Ze is geïnteresseerd in de idee van geconstrueerde realiteit. We leven in een hyperrealistische wereld omgeven met hyperrealistische beelden. Dit was de motivatie om de tekst *Ways of Seeing* (1972) van John Berger te herinterpreteren en het een contemporaine context te geven. Het is een werk dat in haar ogen nog steeds – of misschien wel meer dan ooit – relevant is door de beeldcultuur waarin we leven. In haar werk heeft Donna vrijwel alleen gebruik gemaakt van High Definition beeldkwaliteit. De beelden zijn online gevonden en zijn afkomstig uit de populaire beeldcultuur en reclame industrie. Door bepaalde clips te kiezen en deze in een andere context te plaatsen komt er een andere betekenis naar voren en worden mechanismen blootgelegd, wat gelezen kan worden als kritiek; de verleiding wordt onthuld; de schone schijn vertoont barstjes. Utopie en dystopie liggen opeens verraderlijk dicht bij elkaar.

Waar *Ways of Seeing* een meer reflecterende en analyserende film is, is *Land of Desire* een vervolg op het voorgaande werk maar met een persoonlijke insteek. Wat betekent succes, of het verlangen naar succes in een wereld die op een op beeld gebaseerde, geconstrueerde werkelijkheid is gestoeld? Wat is er nog authentiek? "To begin you must desire" zegt een stem in het begin van haar film; een filosofisch uitgangspunt wat Donna betreft. De tekst komt origineel uit een Martini-reclame. De vraag "Wat is verlangen?" werd het uitgangspunt voor de film die vol zit met beelden uit de reclamewereld die niet anders doet dan het verlangen van de consument aanwakkeren. Over veel van deze beelden denken we niet eens meer na hoe mooi of gewelddadig ze eigenlijk zijn. Donna verzamelt al haar beeldmateriaal online - vaak verliest ze zichzelf in haar dwalingen op het web. De tekst - deels zelf

geschreven, deels gevonden - vormt de basis voor haar narratief. Daarna komt het geluid en dan het beeld, dat ze als een collage opbouwt.

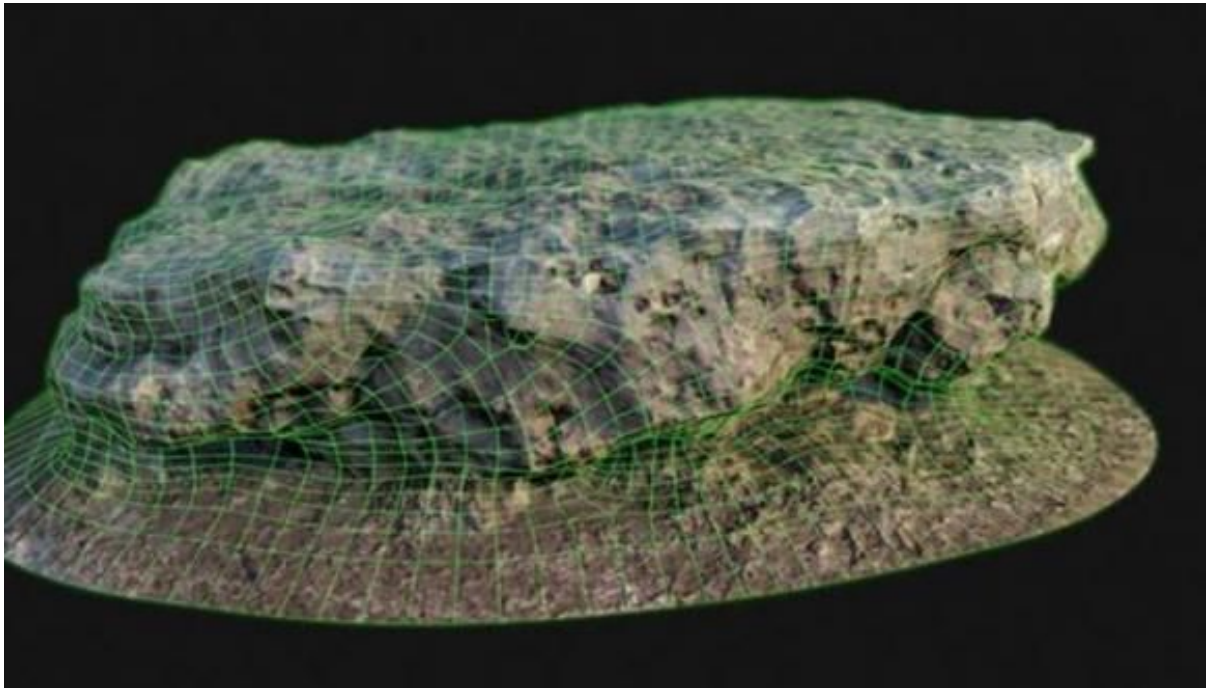
Ruben Jacobs

Ruben Jacobs gaat in op hoe authenticiteit en creativiteit ooit waren voorbehouden aan de (autonome) kunst/kunstenaar. 'Ooit was persoonlijke authenticiteit het domein van de kunsten. Artistieke expressie werd beschouwd als het voorbeeld van wat dichter Willem Kloos ooit omschreef als "de allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie". Maar nu, een eeuw later, zijn het producten geworden van het moderne kapitalisme en het consumenten leven, instrumenten van de creatieve industrie.' Hoe kun je authenticiteit nog claimen als kunstenaar als iedereen claimt authentiek en creatief te zijn?

Anika Schwarzlose & Brian D Mckenna

Anika Schwarzlose & Brian D Mckenna presenteren hun werk *The Law of Good Gestalt* (2016), een film die zij ook wel 'digitale archeologie' of 'archeologie van het heden' noemen. Ze vragen zich af wat objecten betekenen voor mensen en hoe we op dit moment, in de digitale wereld, onszelf als mensen en individuen archiveren, zoals bijvoorbeeld op Facebook. Wat betekent een kopie of een origineel in het digitale tijdperk? Alle media zijn gedemocratiseerd en voor iedereen beschikbaar en in het huidige mediaklimaat maakt iedereen mesh-ups op hun iPhone met camera's en apps. De film wijst tevens op de gevaren van de tendens om de materiële wereld geheel te vervangen door de digitale wereld. Het internet startte ooit als een optimistisch project om mensen te verbinden maar het tij keert nu: eeuwenoude menselijke contacten dreigen door verregaande digitalisering te worden vervangen.

Auteurschap in relatie tot kennisproductie en artistieke productie is door de geschiedenis heen op verschillende manieren benaderd. De kunstenaar als individueel genie en auteur is al eerder bevraagd. Een sleutelwerk in dit discours is *De dood van de auteur* (1968) waarin Roland Barthes stelt dat het tot stand komen van een werk moet worden gezien in de context van tijd, plaats en lezer, en niet toegeschreven kan worden aan één enkele individuele auteur. Brian Eno stelt hiermee in lijn dat het netwerk van de maker, collega's, vrienden en andere makers, net zo goed auteurs zijn van het tot stand gekomen werk, en niet alleen het individu dat zich als schepper van het werk positioneert.

Anika Schwarzlose & Brian D McKenna 'The Law of Good Gestalt' (2016)

Discussie

Een levendige discussie volgt over het concept auteur, dat nauw samenhangt met de vraag wat authenticiteit betekent in het huidige klimaat van artistieke productie. Verschillende concepten worden besproken en kunstenaars vragen elkaar of zij zichzelf zien als auteur, of misschien als prosumer (consument én producent), vertaler (zoals Peter Sloterdijk zichzelf noemde), of verhalenverteller (zoals John Berger). Tegelijkertijd is het claimen van het auteurschap ook een conventie, of bijna een eis, om mee te kunnen doen in de creatieve industrie, zo stelt Thomas Mohr, een kunstenaar die door LIMA wordt ondersteund. “Als ik een aanvraag schrijf voor een subsidie, moet ik mijn naam op mijn werk zetten. Dat wordt ook van mij verlangd.” Theus Zwakhals vertelt over een filmmaker die een community film maakte, zonder zich als auteur te profileren. Uiteindelijk trok de producent zich terug omdat ze daar niet aan mee konden of wilden doen. Er wordt ook gepraat over praktische zaken als auteursrecht en beeldrecht, aangezien Donna, Bian en Anika allen gebruik maken van found footage. Zijn ze juridisch zeker dat hun werk zo kan bestaan? Donna zegt dat ze tot nu toe geen problemen heeft ondervonden, maar dat ze wel nadenkt over waar ze het werkt vertoont. Het staat bijvoorbeeld om die reden niet op internet. Daarnaast is ook de vraag of zij zichzelf auteur noemen van deze beelden, of eigenaar of gebruiker? Thomas Mohr, die ook met found footage werkt, stelt dat wat hij met de beelden doet door middel van zijn concept of idee, de beelden verandert tot een nieuw werk dat hij claimt als auteur.

Concluderend

De discussies werden door alle aanwezigen als interessant ervaren. Het was voor de kunstenaars uit de collectie van LIMA en ook aankomende curatoren en kunstenaars een unieke kans inzicht te krijgen in de praktijk van gevestigde kunstenaars en curatoren. Het stellen van kritische vragen aan zowel kunstenaars (“Noem je jezelf een auteur of gebruiker, of iets anders?”) en curatoren (“Hoe kies je een kunstenaar of kunstwerk voor je tentoonstelling?”) was interessant. Het gesprek tussen verschillende generaties van makers over hun beroepspraktijk leverde verschillende inzichten op en verschillen kijken op concepten. Het delen van kennis, het opbouwen en uitbreiden van een netwerk zijn als zeer waardevol ervaren. Ook de aanwezigheid van een meer academische spreker werkte goed. Viewpoints bood een informele, laagdrempelige, kleinschalige manier om tot verdieping en gesprek te komen.

LIMA zal de bijeenkomsten de komende jaren voortzetten binnen het programma talentontwikkeling.

Dit programma werd mede mogelijk gemaakt door SEC - Stichting Educatie en Cultuur en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

**stimuleringsfonds
creatieve industrie**